

GORIŠKI SLOVENEK

Izhaja vsako sredo in soboto.

Uredništvo in Upravništvo: Via Carducci št. 10, II. nad.

Naročnine:

Italijanska kraljevina: Celo leto Lir 10.—
— Pol leta Lir 5.— Tri mesece Lir 2.50
En mesec Lir 1.—

Oglesi:

Oglesi na drugi strani Lir 1.— za vrsto —
Mali oglesi Lir 0.05 za besedo — Znižane
cene za letne naročnike.

Obnoviti ali prenoviti?

Skrbnimi opazovalci goriškega političnega obzorja ne uhaajo več, da se polarska nemirnost slovenske inteligence v očigled dejstvu, da nastopi zgodovinsko dejstvo, o čemer nismo mogli več dvomiti. Pričenjamo imeti prav, a prav bomo imeli tudi glede bodočih smernic goriške politike, kajti mi se postavljamo vedno na stališče hladnih računarjev, ker nam je zoperno brezplodno besenjenje, kakor tudi nagajiva politika. Resni hočemo biti in ostanemo.

Z nemirnostjo opazujemo med goriškimi Slovenci, da se nekaj giblje — brez vsake smeri in načrta. Hoče se obnoviti kulturno politično življenje.

Geslo »obnoviti« je napačno in ne donese goriškim Slovencem nikakega vidnega uspeha. Zakaj, o-brazložimo takoj.

Bivša goriška slovenska politika je bila taka:

Obdržati ljudstvo na čim možno konservativnem stališču, vspravati ga v gospodarskih koristih in negovati slovensko-avstrijske tradicije, torej bistveno strogo vladno politiko. (Slovenska ljudska stranka).

Protitež temu konservativizmu, ki je sicer ljudstvu na deželi jako ugajal, so skušali držati spočetka »liberalci« in pozneje, ko je ta stranka skoraj popolnoma propadla, »novostrujarji«. Intermezzo je povročila »kmečka stranka« ki je morala zaspiti le vsled popolne nesposobnosti strankarskega uradnega voditelja. Bila je pa brezdomno ena najpoštenjših strank na Goriškem, ker je hotela zastopati koristi narodnega življenja, bil in bode pri nas kmetič.

razven te poslednje stranke, ki je bila prekratkega življenja, da se bi mogla vkoreniniti, so se ruvale vse gori omenjene stranke za gospodstvo v deželi. V tem boju si je seveda nakopala vsaka stranka gotove grehe, ki jih hočemo brezobzirno navesti.

»Slovenska ljudska stranka« je bila vseskozi konservativna in radi tega intelektualno nazadnjaška. V njo nisi mogel stopiti, ako nisi imel družabne pozicije in besedo si imel v sorazmerju z isto. Gospodarsko je bila stranka vzorna in brez konkurence. Baš ta okoliščina jej je zagotavljala pri političnih volitvah prvenstvo. Nje največji greh je bil »kolonski zakon«, udanost starim tradicijam in avstrofilija.

Takozvana »liberalna« ali »napredna stranka« je hiralna trajno vsled pomanjkanja gospodarske organizacije. V svoji politiki je kazala mnogo neodločnosti, sicer je pa izrazito zastopala nacionalni šovinizem in se vsled tega osamila v goriški politiki. Pogrešila je v tem, ker je sprejemala v svojo sredo politike dvomljive vrednosti in — ker je na Goriškem vodila kratkovidno politiko politične nestrpnosti napram italijanskemu prebivalstvu in tako umetno vzdrževala ogenj v hiši. Posledice te politike čutimo danes na svoji koži.

»Novostrujarji« niso sicer zaslužili skupnega sovraštva »liberalcev« in »klerikalcev«, ker so hoteli baš pospešiti počasno pulziranje narodnega življenja. Hoteli so osvežiti politiko, toda pri tem so pozabili izločiti starikeve nazore, kakor avstrijski patrijotizem, konservativizem v gospodarskem in političnem oziru. Manjkalo jim je moč originalnih misli. Edino Kranjska je postavila svojega moža v osebi Janeza Evangelista Kreka, ki ga je pa smrt prerano poklicala iz zgodovine. Sicer pa je bila »Nova struja« povsem kranjska iznajdba in za goriške razmere težko uporabna, ker Goričan po svojem značaju ni dogmatik.

V kratkih besedah smo opisali bivše politične strankarstvo in kratko razmotrivanje nam zadostuje, da

pridemo do zaključka, da bi »obnovitev« vsake izmed navedenih strank pomenila nevarnost za goriške Slovence in da bi se istodobno pojavila strašna zgodovinska krivičnost, ako bi pustili najmanjše sape onim strujam, ki so hitele podpirati avstrijsko vojno z denarjem in političnim odobravanjem. Pomisliti je, da so vse konservativne stranke v svojem krogu več ali manj, hoté ali nehoté sodelovale z avstrijsko vlado. Napredne struje pa so se onemogočile s svojim strastnim nastopom v dobi negotovosti, sledeč izključno lokalnim vidikom, mesto da bi se zavzelo vsaj previdno zadržanje z ozirom na negotov mednarodni položaj.

Tako je bilo z razpadom Avstrije razbito vsako politično življenje na Goriškem, kar je povzročilo, da so ostali goriški Slovenci ob koliziji italijanskega naroda z jugoslovanskimi aspiracijami brez vsake zaščite.

Politične relikvije vseh goriških strank so pa vendar čule pozorno glas »goriškega Slovence«, ki jim je sicer drugače jako zopern list. Čujejo se danes iz več strani želje po »obnovitvi«. Hoče se bivše politične malike zopet postaviti na oltar. Zdi se nam, da hočejo z glavo skozi vrata in da se danes ne umejo položaja goriških Slovencev. Ne obnoviti starih struj, ampak prenoviti morate politično življenje na Goriškem!

Prenoviti je morate, to se pravi, zatrete morate vsak sled prejšnjih konservativnih nazorov, vsprejete morate postaviti z današnjim prenovljenim mišljenjem človeštva in stare politične relikvije morajo stopiti v ozadje, v ospredje pa morajo stopiti novi močje, da se naša politične razmere zopet uredijo.

Falšana trdka ne more nastopati več pod starim imenom in tako je tudi nesmiselno povzdigovati to, kar je zgodovina neizprosno likvidirala. Na pragu nove dobe kliče vsem goriškim Slovencem, da se je treba prenoviti in združiti, nikakor pa obnavljati preteklost, ki nam je rodila le trpke sadove. Resnost teh besed mora čutiti vsak in četudi danes še mnogim ni jasno v glavi, zakaj bi morali slušati naš glas, jih pouči bodoči razvoj na Goriškem, kako umesten je naš opomin:

»Ne obnavljati, ampak prenavljati«.

Naj nam ne zamerijo goriški Slovenci, ako je naš glas trd in oduren, ker kruta je tudi resnica, s kojo se je nam sprijazniti in dobronik naroda je oni, ki mu ne prikriva resničnega položaja, ampak mu služi za kažipota v dnevih teme in negotovosti.

„Ž njimi“

Ako si hotel in ako še hočeš diskreditirati človeka, mu porečeš danes v obraz v najboljši slovenski družbi »Ti si ž njimi«. Ni bilo še do danes človeka med Slovenci, ki bi vstal in znal razveljaviti tako opočitanje. Zadosti jasen dokaz, kako je težko človeku podirati predsodke in prepričati ljudi, da je danes na Goriškem največja bedastoča opočitati komu, ki je ž njimi, da je ž njimi. Kam pa hočeš iti, da ne bi bil ž njimi? »V Jugoslavijo«. »Seveda, edino tam ne bodeš ž njimi«. A kdor hoče tukaj vstrajati (in to bi moral vsak domačin storiti), se jih mora privaditi in biti ž njimi.

Saj jih imaš pred seboj, kamor koli greš in pogledaš. Ako se šetaš po mestu, jih vidiš, ako greš na deželo si ž njimi, ako rabiš kaka uradna potrdila, so moraš obrniti do »njih« in kljub temu najdeš pri nas ljudi, ki še ne vedo, da so ž njimi in da se vrši avtomatično zblizanje ž njimi, ki je ne bode mogla ustaviti nobena sila.

Potem pa bodi tudi nekoliko hladen računar. Ako čitaš italijanske časopise in ti slučaj nanese v roke tudi kak jugoslovan-

ski časopis, se moraš prepričati, da govore obojni isto: meja med Italijo in Jugoslavijo poteče ob ali izven naše dežele. O tem se danes skoraj ne more več dvomiti in bolje, da smo v tem pogledu pesimisti kakor pa optimisti. Čemu bi torej gledali položaj drugače nego se nam v resnici predstavlja?

Treba je raje gledati, kako se premosti staro in novo dobo. To je bila moja misel takrat, ko sem se odločil posluževati se »goriškega Slovence« v svrhu, da zamorem povedati svojim rojakom vtise, ki sem jih zadobil z obojestranskim občevanjem in pri odkritosrčnem prizadevanju, da bi pomagal svojim obupanim sorojakom.

Tako je postal »Goriški Slovenec« glas rojaka in prepričan sem, da sem govoril vedno s tako ravnodušnostjo, da ne more nihče dvomiti o čistosti mojih namenov. Zato se moram zares čuditi, da me nekateri še vedno bojazljivo poprašujejo, ali sem res pri »Goriškem Slovencu«. Da, gospodje, sem že delj časa. Moj cilj je, kakor sem že gori omenil, premostiti nastali prepad med Slovenci in Italijani ter uglediti pot sporazumu sledeč staremu latinskemu načelu: »Volentes ducunt fata, nolentes trahunt«. To se pravi, da je treba sukati plašč po vetru in, da bomo v bodočnosti spali tako, kakor si posteljem.

Treba je torej zasledovati politiko, ki odgovarja sedanjim razmeram in koristim goriških Slovencev. Vsak, kdor želi dobro svojim goriškim sorojakom, mora pa priznati, da je pri nas mogoča vsaka politika le v sporazumu »ž njimi«. To je moje prepričanje in zato me prav nič ne žalosti, ako mi nekateri, ki me ne umejejo, morda za hrbtom podkajajo nečedne namene. Saj me bode razvoj dogodkov opravičil, to tedaj pa sprejemem nase radovoljno vsako psovko in sumnjo, ker že itak vem, da sem nastopil jako trnjevo pot.

Gotov sem, da razširjam za vse ljudi sprejemljiva načela in da morajo ta načela pri nas prodirati. Kdor se ničesar ne boji, temu je vsajeno življenje, strahopetci in zavratneži pa ne bodo nikdar vodili ljudstva. Ta misel mi je bila merodajna v trenutku, ko sem stopil v uredništvo »Goriškega Slovence«.

Josip Peterzel
deželni računski revident.

Jadransko vprašanje.

Dopisnik milanskega lista »Secolo« opisuje položaj jadranskega vprašanja na sledeči način:

»Že je bilo omenjeno, da obstojata dva načrta za rešitev reškega vprašanja. Po prvem načrtu se bi moralo ustanoviti avtonomno državo, v koji bi imela Reka, kakor pod ogersko državo, samostojno vlado ohranivši si svoj italijanski značaj. Po drugem načrtu pa bi teki meja med Italijo in Jugoslavijo vzdolž železniške proge Reka-Sv. Peter na Krasu, kar bi omogočilo vtelesenje železniške proge Benetke-Reka v italijansko ozemlje in tako tudi stik po suhem med Italijo in tem italijanskim mestom. Reška in šibeniška luka bi prišle pod zaščito zveze narodov. Mesto Reka bi bilo italijansko; okolica pa in železniška proga Sv. Peter-Reka-Snežnik bi bila neutralizirana. Italija bi pristala na popuste v Dalmaciji, zahtevajoč strategična jamstva v Jadranu. Prvi načrt je, kakor veste, ameriškega izvora, drugega pa so potpisile v ospredje druge osebnosti; o obeh načrtih se pa živahno razpravlja, toda dosedaj le med osebami, ki ne sede v četvorici.

»Corriere della sera« pripisuje posebno važnost temu ameriškemu načrtu, da se bi namreč ločilo mesto od luke, ki bi ostala nevtralna, dočim bi bilo prisojeno mesto samo na sebi Italiji. Dopisnik imenovanega časopisa je mnenja, da se da ta delitev prav lahko izvršiti in pustiti celó mestu en pomolj, ki bi služil za pomorski promet med Italijo in Reko.

Na ta način bi stopila Jugoslavija v takojšno posest ozemlja, ki leži med železnico Sv. Peter-Reka in današnjo premirno črto, vstevši Kastvo in ozemlja, ki bi kljub svojem popolnoma slovenskemu značaju po prvotnem Wilsonovem načrtu morale tvoriti blazinsko državo. Narobe pa bi ozki pas obrežja južno od železnice zagotovil Italiji neposredni stik po suhem z reškim mestom, ako se prisodi Italiji celo Istro z Volosko, od koder vodi cesta po suhem v Reko.

Tako se govori in ugiblje v Parizu, do kakega definitivnega zaključka je pa vendar le težko priti.

Bulgari došli na pariško konferenco.

Iz Pariza se poroča, da je tje kaj došla bulgarska delegacija, ki šteje nič manj nego 50 članov, ki imajo reševati politična in tehnična vprašanja. Ako odgovarjajo resnici vesti, ki krožijo, je sklenila ameriška delegacija odreči jim

vsako pomoč, kar jih bode močno poparilo, kajti Amerika se prav za prav ni nikdar nahajala v vojnem stanju z Bulgarijo.

Delokrog visokih komisarjev v zasedenem ozemlju.

Iz Rima poročajo dne 25. t. m.: Kraljevi odlok, ki se nahaja v tisku, določa delokrog glavnih civilnih komisarjev ki bodo nadomestili v Julijski in Trentinski Beniciji vojaške guvernerje. V neposredni odvisnosti ministerskega predsednika bodo izvrševali glavni komisarji, razun vseh pravic in oblasti guvernerjev in obsežnih pooblastil za nujne vkrepe, nadzorstvo in vodstvo v vseh vladnih ter pokrajinskih uradih ter se jim tudi poveri pravico prideljevati razne državne urade, opravnike, uradnike in agente v tozadevnih oblastnih, kakor tudi imenovanje začasnih uradnikov. Glavni civilni komisarji se morejo udeleževati ministrskih posvetovanj v zadevah, ki se tičejo dežel pod njihovo upravo. Nadalje se dajo na razpolago glavnim komisarjem denarna sredstva, ki so potrebna za njihovo upravo in civilne službe v tozadevnih pokrajinah. Glavni komisarji bodo predsedovali pokrajinskim odsekom posvetovalne komisije za nove dežele, ki se ustanovi s predloženim kraljevim odlokom in ki jej pri plenarnih sestankih predseduje ministerski predsednik.

Nasprotno temu, kar je pisal neki časopis, se ne namerava uvesti nikake spremembe, ne v upravnem delokrogu, ne v dosedaj obstoječi ureditvi ali zakonodaji osvobojenih dežel. Vlada stoji odločno na stališču, da se ne uvede nikake novotarije, ki bi ne bila v skladu z nujnimi potrebami prizadetega prebivalstva, ampak da se da polno veljavno deželnim in krajevnim avtonomijam in se v to svrhu razveljavi vse s temi avtonomijami v nasprotju stoječe naredbe, ki jih je uvedla bivša vlada tekom vojne ali pa one, ki so bile izdane v prvi dobi naše zasedbe vsled negotovosti na tem polju.

Ciuffelli bo v Trstu prve dni avgusta.

Sobotna številka »Ere nuove« prinaša vest, da se pada v Trst novi guverner prve dni meseca avgusta. Spremljal ga bode kom. Berio, državni svetnik, kom. Barone, poročevalec v državnem svetu, kom. Bacaglioni, kom. Sacchi in kavaler Cerquillini.

Kom. Berio, kojemu se prideli komendantorja Baronija, prevzame posle guvernerjevega namestnika.

Zavezniki hočejo vničiti ogersko vlado

»Riječ« ima dopis iz Bukarešte, v kojem se poroča, da je imel pred kratkim francoski general Franchet d'Espèraj važno vojno posvetovanje, kojega izid je bil ta, da se je sklenilo takojšno obširno akcijo proti revolucionarni vladi Bele Kun. Francoske čete so se baje razvrstile ob črti Szegedin Nagy, Kikinda-Baja, da otvorijo ofenzivo. Po nekaterih poročilih so zavezniki čete vže vlovile sunek ogerske rudeče armade na rumunskem odseku in pahnile sovražnika z občutnimi izgubami nazaj. Trdi se, da so imeli Mažari 4000 mrtvih.

Po drugi plati pa se zopet govori o nabiranju mažarskih čet na čehoslovaški meji v nasprotju s premirnimi dogovori. Čehoslovaška je zopet primorana ojačiti svoje čete ob mažarsko-čehoslovaških mejah.

Renner ne podpiše mirovne pogodbe.

Predno je odšel Renner iz Pariza, se je izjavil v smislu, da on ne podpiše mirovne pogodbe.

»Ne le svobode«, rekel je, »ampak tudi življenje se nam hoče vzeti. Ententa je več nego zmaga; toda bolje bi bilo zanjo, da bi bila manj zmagovalna, kajti Avstrija ostane pri sedanjem položaju za dolgo dobo torišče evropskih nemirov.

Nemčija je bila trdo prizadeta, a mi Avstriji smo še trlikrat bolj prizadeti. Kot avstrijski Nemci smo zgubili več nego dve petini lastnega prebivalstva. Od Nemčije se ni zahtevalo tako velikanke žrtve, kajti na našem stališču zgubljamo osem devetink našega bivšega gospodstva.

Ententa se ne zaveda še nezaslišane trdosti nam naloženih pogojev. Baš radi tega, ker hočemo izpolniti mirovne pogoje, ne podpišemo sličnih obveznosti, o kojih vemo, da jih ne bomo mogli izpolnjevati. Ne gre se pri nas za trdovitost, marveč le za odkritosrčnost. Poskusili bomo predložiti ententi našo neizmerno bedo, da zadobimo mir na podlagi sprejemljivih pogojev.

Bulgarski izhod na Egejsko morje in Grčija.

Glede sestanka vrhovnega sveta za določitev bulgarskih meja, piše »Temps«, da je bila po zadobljenih informacijah odložena vsaka odločitev v svrhu nadaljnega proučevanja in novega pretresovanja tega vprašanja.

Šlo se je namreč v podrobnem za odločitev, ali ohrani Bulgarija svoj dostop k egejskemu morju potom kompaktnegega ozemlja, ali ne. »Temps« trdi, da stojite Francija in Anglija na stališču, da izključite Bulgarsko od egejskega morja, koje se prisodi Grčiji. Italijanska delegacija da ne dela več nobenih zaprek, le ameriška delegacija da ni še odtegnila svojih ugovorov v tej točki grških aspiracij in Venizelos da se je obrnil zopet do Wilsona.

Jugoslovanska delegacija je baje predložila sedem novih zahtev, ki se tičejo mirovne pogodbe.

Kako se je odločila Nemčija za brezobzirno vojno s podmorskimi čolni.

Iz druge Helfferichove knjige glede postanka vojna se objavlja izvleček, ki potrjuje nemška upanja, da se pobije Anglijo s poojstreno akcijo podmorskih čolnov v najkrajšem času.

Bethmann in Helfferich sta se dolgo vpirala proglasitvi take vojne. 6. januarja 1917 se je vršil obed v čast ameriškega poslanika Gerarda. Istega večera je gojil Helfferich še upanje, da predno se preide k temu najskrajnejšemu sredstvu, se počaka učinke nemško-ameriške akcije za dosego miru, toda dogodki so se bliskoma razvijali. 8. januarja je brzajavno pozval Hindenburg Bethmanna v glavni stan. Zadeva podmorskih čolnov se ni smela zavleči preko 1. februarja 1917. Spomenica načelnika admiraljate, sestavljena dne 22. decembra 1916, je cenila angleško tonelazo še na kakih osem milijonov ton. Načelnik admiraljate je izjavil, da bode Anglija s pomočjo brezobzirne uporabe podmorskih čolnov prisiljena skleniti mir v petih mesecih.

Vtis tega poročila na državnega kancelarja je ojačila izjava neke druge pomorske kapacitete. Kancelar je odšel dne 8. januarja v glavni stan, toda poprej je imel razgovor s Helfferichom in Zimmermannom; dogovorili so se, da počakajo vsaj Wilsonov odgovor, a dne 10. januarja je bil Bethmann vže nazaj. Obvestil je Helffericha z naslednjimi besedami: »Rubikon je prekoračen«.

Angleži odobrujejo nemško mirovno pogodbo in franko-anglo-amerikansko vojaško konvencijo.

Kakor se poroča iz Londona, je prišla 21. t. m. v angleški zbornici in razpravo mirovna pogodba in franko-anglo-amerikanska defenzivna zveza, rosebnega zanimanja zasluži jasno zadržanje laburistične (delavske) stranke, ki jo zastopa bivši minister Clynes, izjava Lloyd Georgea glede obtožbe nemškega cesarja in konečno irsko vprašanje.

Clynes je z veseljem pozdravil vest, da bode sodelovala v komisiji za mednarodno vreditev delavskih vprašanj tudi Nemčija, dasi ni še pripuščena v »Zvezo narodov«. To koncesijo smatra on kot nekako jamstvo, ki mora prepričati zmernejše elemente v Nemčiji, da ne nameravajo zasledovati zavezniki politiko maščevanja. Izraza upanje, da se statuti »zveze narodov« v teku časa ublažijo in popravijo tako, da bodo odgovarjali razvoju časa.

Lloyd George je na to pojasnil zbornici, iz kakih razlogov se je tu pa tam omililo mirove pogoje in pojasnil tudi navidezne trdote pri omejitvi poljske države, v kojoj je prišlo dosti Nemcev, ki so pa po izjavi Lloyd Georgea le zasejane nemške skupine med poljskim prebivalstvom z očividnim namenom, da bi svoje dobo ponemčili čisto poljske pokrajine.

Glede procesiranja bivšega nemškega cesarja je izjavil, da se ga podvrže najstarejšim načelom angleškega pravosodja.

Konečno je zbornica sprejela mirovno pogodbo in defenzivno zvezo s 163 glasovi proti štirim.

Med razpravo mirovne pogodbe se je oglašil irski poslanec Deven in po pozdravu Lloyd Georgea zahteval, da uveljavi Velika Britanija Wilsonova načela tudi za Irce.

Spor med Vatikanom in Jugoslavijo.

ZAGREB, 26. (»Ere Nuova«.) Vse hrvatsko časopisje se bavi s sporom, ki je nastal med Vatikanom in državo SHS. Odnosaji med državo SHS in Vatikanom se niso urejeni, in kakor pravi »Riječ«, morajo veljati glede imenovanj škofov na Hrvaškem za državo SHS one pravice, ki jih je imela bivša avstro-ogrska monarhija. Po starem konkordatu z bivšo Avstro-Ogorsko pa pripada predlaganje imenovanec za škofovske sedeže vladi. Nasprotno temu pa je imenoval papež za škofa v Djakovem ravatelj tamošnjega semenišča dr. Aksamovića, ki je bil tudi na Dunaju posvečen v škofa. Belgrajsko vlado je o imenovanju po dovršenem činu obvestil zagrebški nadškof dr. Bauer s kratkim pismom. Papež da je storil ta Jugoslaviji sovražen in njene pravice kršeči čin po nasvetu vi-

soke jugoslovanske katoliške duhovščine, kar da je v političnih krogih pobudilo osuplost in ogorčenje. Splošno mnenje je, da bo vlada protestirala proti samovoljnosti sv. stolice in uveljavila svoje pravice. Ta dogodek je vsekakor le še otežkočil pogajanja za ureditev odnošajev med državo SHS in Vatikanom.

Nittijev govor v senatu.

Pred par dnevi se je v italijanski zbornici in senatu mnogo govorilo in dotaknilo se je kočljivih vprašanj, ki pričenjajo razodevati težak položaj, v kojega so zašle države, ki so izčrpale v tej volni vsa svoja sredstva.

Osemdeset milijard dolga, brodovje znižano na polovico predvojne stanja, kriza premoga, deficit železnic in pomankanje surovin za obnovo proizvodnje so težave, s kojimi se mora danes boriti italijanska država.

Nitti je rekel, da si Italija ne sme prikrivati resnih težav in težkega položaja, v kojemu se nahaja. Izhod je, toda treba je železnih živcev in vstrajnosti. Z nepričakovano odkritosrčnostjo je našteval Nitti težave in s prepričljivo zgovornostjo je spodbujal italijanski narod, naj mirno prenese to krizo, ki je sicer navaden pojav v vseh državah, ki so se do konca vojvale.

Vedno občutnejše stopa na dan resnica, da ste Anglija in Amerika edina odločilna faktorja na zemlji. Z 31im tekočega meseca potečejo Italiji krediti in novih ne dobi, dokler ne zajamči zaveznikom zanesljivosti notranjega položaja, ali bolje rečeno, dokler sa ne uda političnemu položaju, ki ga določite Anglija in Amerika. Slična osoda čaka seveda vse zaveznike Anglije in Amerike in kakor se vidi, bodo imele vse države, ki so se zadolžile pri anglosaksonskih kapitalistih, kaj opraviti predno se znebijo te gospodarske odvisnosti, ki ogroža politično samostojnost posameznih držav, ki se nazinljajo še danes njihove zaveznice.

Zbornica je sprejela vsled tega s trpkostjo Nittijeva razodetja in čuli so se krepki glasovi proti temu izkoriščanju položaja, ki ga je sicer Nitti olepševal z ugodnostmi, ki so Italiji zagotovljene, ako bode nadaljevala zavezniško politiko. Prvo priložnost bode imela zbornica sedaj, ko ji predloži italijanska vlada v ratifikacijo nemško mirovno pogodbo. Wilson želi, da Italija odobri mirovno pogodbo, še predno zavladala gotovost, ali jo sprejme ameriški senat v predloženi obliki ali ne.

Ako hočemo biti odkritosrčni in pravični, moramo sami priznati, da tako postopanje ni baš v skladu s samoodločbo narodov, kojo so Amerikanci povsod tako naglašali, a končno izrabili le v svoje namene.

Pričakovati je vsled tega še burne razprave v italijanski zbornici, dasi je Nitti na vso moč prigovarjal zbornici, naj se zadrži mirno, češ, da je v sedanjih razmerah Italiji najpotrebnejša stvar: notranji mir in red.

Razprave o novem volilnem redu, o kojem podamo obširnejšo razpravo, ko bode zakon konečno potrjen, se bližajo zaključku. Predvidevati je, da se bodo vršile bodoče volitve po novem volilnem redu, ki je bil vpeljan v Belgiji, in ki ima za podlago takozvani proporcni sistem.

Nemiri v Mariboru in Varaždinu.

Zagrebski listi pišejo o nemirih, ki so izbruhnili v Mariboru in Varaždinu in s kojimi se je vnanje časopisje obsežno bavilo, na sledeči način:

22. julija ob 10. zvečer je izbruhnili vpor v kadru 45. mariborskega pešpolka. Vpora se je vdeležilo več nemških meščanov, posebno železničarjev. Z nastopom, ednega bataljona karlovaškega pešpolka je bil o polnoči red zopet vpostavljen. Vojaštvo ima tri mrtve, vporniki pa šest mrtvih in mnogo ranjencev. Del vpornikov je bilo zajetih, ostali so pa pobegnili. Vpor se opravičuje z dejstvom, da je zavladala nezadovoljnost radi pomankanja vojaških oblek in prepiche dnevnice mezde.

Dne 25. ob 3. jutraj se je vpri po savski konjiški polk v Varaždinu. Vojaštvo je vdrl pod poveljstvom podčastnikov v skladišča in se polastilo pušk, med temi tudi mnogo strojnih, ter se podalo na to v pehotno vojašnico. Pol-drugi bataljon pehote, ki je bil tam nastanjen, je pograbil takoj za orožje in se postavil proti vpornikom, kojim se je kljub temu posrečilo porazdeliti se v skupine in zasesti pošto na trgu Slobode, kjer so razvrstili strojne puške. Poskus vpornikov, da bi spravili na svojo stran topništvo se je izjalovil. Potem, ko je topništvo zasedlo park, je bil zavkazan naskok na vpornike. Ti so se na to razkropili v malih skupinah po nekkih hišah. Tem vpornikom se je pridružil tudi nekaj meščanov, ki so streljali iz hiš na pehoto. Ob treh popoldne je bila bitka končana. Del vpornikov je bilo zajetih, ostali so se sami podali ali pa pobegnili. Vkrnilo se je pa potrebno za aretacijo vbežnikov. Zguba pehote znaša 3 mrtve, med temi je eden častnik, ter deset ranjencev-vojakov; zgube vpornikov so neznane. Vpora se ni vdeležil noben častnik. So dokazi, da so bili ti vpori zaneteni od vnanje agitacije. Ti krajevni dogodki so dali sovražnikom kraljevstva SHS povod razširjati vesti o spopadih med Hrvati in Srbi na mnogih krajih in o osvoboditvi Radica.

Spopadi na premirni črti.

„Agencija Stefani“ objavlja, da so vesti, ki so jih priobčili nekateri italijanski listi o spopadih med italijanskimi in jugoslovanskimi četami na premirni črti blizu Logatca, popolnoma izmišljene. Vlada je vsled tega odredila vse potrebno, da se pride na sled raznašalcem teh tendencioznih in krivih vesti.

Čehoslovaški rudniki v ameriških rokah.

„Era nuova“ ima vest iz Prage, da se tvori tamkaj sindikat ameriških bankirjev za izčrpanje obsežnih premogovih rudnikov v moravski Ostrici. Od tod se podajo ti bankirji tudi v Sleziijo, da proučijo tudi tu na licu mesta eventualno možnost za nakup ondotnik rudnikov.

Novi mirovni pogoji Nemški Avstriji.

(Nadaljevanje in konec).

Banko bo komisija za odškodnino po podpisu mirovne pogodbe likvidirala. Pogoji za to likvidacijo so natančno določeni. Države, katerim so pripadla avstrijska ozemlja, in države, ki so nastale vsled razsula Avstrije, dobe popolno lastninsko pravico do imetja stare in sedanje avstrijske vlade, včevši kronsko in zasebno imetje bivše cesarske družine. Vrednost teh imetij bo popisala komisija za odškodnino, ki ji to vrednost vračuna v odškodninsko svoto. Nepremičnine in drugo imetje, ki predstavlja velevažno zgodovinsko veljavo in ki je pripadalo Poljski, Češki, Hrvatski, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni in Hercegovini, praški in benečanski republiki, škofovskima kneževinama tridentinski in bresanonski, preidejo lahko brezplačno v last drugemu. Isto velja za šole, bolnišnice, ustanove bivše monarhije in gozdove, ki so pripadali bivšemu poljskemu kraljestvu. Avstrija se odreka vseh pravic v vseh finančnih in gospodarskih družbah, ki imajo mednarodni značaj kontrole in delovanja in poslujejo v kakšni zavezniški državi, v Nemčiji, na Madžarskem, na Bolgarskem, v Turčiji in v bivši ruski državi. Avstrija se obvezuje, da bo izvršila po navodilih komisije za odškodnino, razlastitev vseh pravic, ki jih njeni podaniki morda imajo v splošno koristnih podjetjih in v vsaki koncesiji v omenjenih državah, kakor tudi na ozemlju, ki je odcepljeno od bivši monarhije ali pa podvrženo mandatu. Tako razlašene pravice in interesi se izroče komisiji za odškodnino tekot šestih mesecev; Avstriji ostane pa naloga, da odškoduje svoje podanike, ki bi bili na ta način razlašeni.

Avstrija se obvezuje, da bo izročila tekot enega meseca po dnevu, ko stopi v veljavo mirovna pogodba, zlato, ki se nahaja v avstroogerski banki kot pokritje prve emisije papirnatega denarja turške vlade. Avstrija se odreka vseh pravic, ki so ji pripadle z brestlitoskim in bukareškim mirom ter prepušča zaveznikom in pridruženim državam kredite in odškodninske pravice, ki jih ima pri svojih bivših zaveznikih. Finančne ureditve bank, zavarovalnih družeb, poštne hranilnice, kreditnih zemljišnih zavodov, družeb hipoteknih upnikov itd. bivše avstroogerske države, ki so postale potrebne vsled razsula avstroogerske države, se urede sporazumno s prizadetimi vladami. Če bi sporazum bil nemogoč, imenuje komisija za odškodnino enega ali dva razsodnika, ki bodo odločevali brez priziva.

Avstrijska republika ne prevzame izplačevanja pokojnin podanikom bivše države, ki so postali tuji državljani.

Železniške koncesije. Dvanajsti del. Usodo železniške mreže bivše monarhije, ki je bila oddana zasebnikom, je določena v poslednjem členu. Za vsako železniško progo se bo moral skleniti dogovor med koncesijonirano družbo in državo, kateri pripade dotična proga. Če je sporazum nemogoč, se sporno vprašanje predloži svetu Zveze narodov. Kar se posebej tiče družbe dolnjeavstrijskih in lombardskih železnic, bo lahko za to razsodbo vprašal upravni družbeni svet, ali pa odbor, ki zastopa lastnike obilgacij.

Domače vesti

Vest o ureditvi valute: Nedeljska „Nazione“ prinaša vest iz Rima, da se uredi menjava avstro-ogerske valute na podlagi 50%. Potemtakem bi dobili vsi oni, ki so v posesti menjalnih bonov še 10% menjane svote v lirah. Koliko jo na tej vesti resnice je težko reči.

Šole na Goriškem: Ljudje povprašujejo, kaj bo s šolami v krajih, kjer so bile opuščene. Na pristojnih mestih se nam zaterjuje, da nima vlada nikakega namena zatirati slovenskih šol, toda reorganizacije in učiteljskih moči je treba. V mnogih krajih manjka bajše še vsa šolska oprema.

Prenos ostankov goriških škofov iz starega pokopališča v goriško stolno cerkev. Kakor znano je odredila vojaška oblast, da se imajo knezoškofski goriški, ki so bili pokopani v kapelici na starem pokopališču v Gorici, prenesti od tam v kripto goriške stolne cerkve. Kapelica, ki je dandanes že itak onesnaženo svetišče, se pa podere.

Ostanki pokojnih knezonadškofov so bili dvigneni v ponedeljek ob 10. jutraj

in prenešeni v svečanem sprevedu ob obilni udeležbi občinstva v stolno cerkev. Trug je bilo šest, in sicer tri so bile lesene, tri pa kovinaste. Vsebovale so trupla knezo nadškofa Inzaghi-ja († 1820), Wallanta († 1854), Luschna († 1854), Gollmayerja († 1885), Zorna († 1897) in Jordana († 1905).

TEDENSKI KOLEDAR

30.	„	Sreda, Abdon in Senen, Jul.
31.	„	Četrtek, Ignacij Lojlsanski.
1.	„	Avgusta Petek, Vezi Petra, Mokob.
2.	„	Sobota, Parcijunkula, Alf. Sig.
3.	„	Nedelja, 8. pob., N. sv. Štef.
4.	„	Ponedeljek, Dominik, spoz.
5.	„	Torek, Mar. Dev. sn. Ožbalt.

Izdajatelj: JOSIP PETERNEL.

Upravitelj in urednik: Karol Južič.

Tiskarna G. Juch v Gorici.

Na prodaj je hiša v Rihenbergu blizu postaje s strehi sobami, vrtom, kuhinjo in podstrešjem. Radi cene oglasiti se Giovanna Puzio št. 8, Rihenberg.

Sprejme se na hrano več oseb

kje, povē uredništvo.

Šolske pisanke se dobi v papirni trgovini **ANTONA PERTOT** GORICA - Via Municipio 4 - GORICA filjalka, Via Teatro 18,

ki je bogato založena z raznovrstnimi pisarniškimi potrebščinami, šolskimi knjigami i. t. d. Ima tudi knjigovoznico in sprejema izdelovanje fotografskih slik, klišejev in druga slična dela.

!BAZAR!

Na Verdijem tekališču Corso Giuseppe Verdi 13

Se nahaja bogata zaloga galanterij, papirja, dišav, toaletnega mila, steklenin, glinastih posod in posebno bogata izbira razglednic in časnikov.

Prodaja se vse na drobno in na debelo Edina zaloga papirja „Abadie“

S cenami ne more nihče konkurirati.

: Leopold Zakraisek :

!!POZOR!!

Ženske ki imate može v Ameriki. Rojak Anton Živec v Čerrih št. 21. išče ženo Gregorja Vidigoja, kateri je odšel v Ameriko malo pred vojno. Star je bil 39 let, doma v goriški okolici, kakih 15 km. od Gorice.

Dotična soproga naj se oglaš pri zgoraj imenovanemu v najkrajšem času, ker jej ima sporočiti jako važne stvari v zadevi njegove smrti.

Naznanjam, da sem začel strehokrilno obrt

v Gorici (Largo Nicolò Pacassi št. 5)

in se priporočan občinstvu, ki sem je v stanu dobro in hitro postreči. Sprejemam tudi izdelovanje vsakvrstnih načrtov in stavbenih proračunov.

Maksimiljan Poberaj
arhitekt.

SIGON JOSIP

Gorica, Ulica Rastello 8

Velika zaloga vsakvrstnih ur, verižic in zlatenin

Najnižje cene

Borovaz & Colledani

GORICA, Riva Castello št. 4

Zaloga manufakturnega blaga na debelo

ZMERNE CENE

GENTILI & ROSSATI

tvrdka za stavbeni material

v Gorici, Corso Vitt. Em. 21

ZASTOPSTVO

v Sv. Luciji in Tolminu

ima Alojz Slamič

Bogata zaloga vsakvrstnega stavbenega materiala

Med tem tudi Cement PORTLAND